

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la

TIPOGRAFIA DIECEȘANĂ în ARAD.

Lumina și viața.

A cercat, și a scrutat mii de ani în antichitate neamul omenesc se aștepta, și să cunoască pre Ziditoriul său. S'a spus omul lumii vechi acestei lucrări uriașe între împrejurările, în cari se găsea, mânat de o trebuință, și condus de convingerea, că fără Dumnezeu, fără a-și cunoaște omul pre Ziditoriul său este cu neputință a avea o nimerită direcțiune pentru viață și dezvoltare. Tote eforturile omului, depuse pre acest teren s'au constatat însă de o încercare zadarnică. Omul numai cu puterile sale, numai cu ajutorul miștii sale nu s'a putut ridica la înălțimea dorită, n'a putut cunoaște, și nu și-a putut face o idee clară despre adevăratul Dumnezeu; și în lipsă de această cunoștință s'a închinat făpturilor, în loc de a-se închina Făcătorului.

Au fost mulți oameni din antichitate, cari au studiat, și au gândit cu totă aprofundimea minții lor asupra acestei chestiuni, — pentru că precum toate popoarele antichității își au tradițiunile religioase: tocma așa își au și reformatorii lor pre terenul religiunii. Dintre oameni cei mulți, cari au studiat această chestiune, numai despre doi ne amintesc istoria, că s'au putut înălța la ideea despre existența unui Dumnezeu. Acești oameni sunt: Zoroastru la Indieni și nobilul Socrate la Greci. Dar zeul suprem al lui Zoroastru crează alți doi zei: pre Ormuzd, zeul lumii și al binelui și pre Ahriman, zeul întunecului și al răului; er pre lângă zeul suprem, la carele se înălța mintea lui Socrate, dânsul dice, că mai pot să existe și alți zei. Și școlarii săi Plato și Aristotele, încercând a dezvolta ideea învățătorului lor despre un Dumnezeu cad în mari erori. Cel dâ-

tâi conduce pre om într'o lume ideală nepracticabilă, er al doilea motivează cu armele științei teoria sclăviei.

Poporul roman este un popor de o rară minte și agerime spirituală în ale vieții practice: în organizarea vieții de stat, în viața familiară, în educațiune, în spiritul de lucru și disciplină, în viața și dezvoltarea economică, precum și în arta de rebel. Dar pre terenul religiunii nu se pôte înălța la cunoșcerea adevăratului Dumnezeu. Această lipsă o sânte poporul Romei vechi cu deosebire în timpul, când știința și literatura romana ajunsese la culmea dezvoltării. Și de sigur pentru a preveni această lipsă s'a indus în cărțile sibiline profeția, că se va nasce un prunc dumnezeiesc, și că atunci, când acest prunc dumnezeiesc se va pogori din ceruri, și se va arăta pre pământ, se vor schimba toate, și se va începe o eră nouă, o eră de aur. Această eră nouă au început Romanii a-o accepta cu mare dor cu deosebire după războaiele civile din timpul din urmă al republicii.

La un singur popor din antichitate și anume la poporul israiltean se susține credința în un Dumnezeu, nu ca concepțiune a minții omenesci, ci din voința lui Dumnezeu, prin descoperirea dumnezeiescă a testamentului vechi pentru scopul de a pregăti popoarele viitorului, popor care să cunoască pre adevăratul Dumnezeu prin Messia cel făgăduit.

Necunoscând popoarele lumii vechi pre adevăratul Dumnezeu, și din acest motiv neavând și nepotând avea o nimerită direcțiune în dezvoltare, acceptarea, că va veni un Mantuitoriu devenise aproape generală. Și pre când lumea cuprinsă era de dorul de a vedea în mijlocul său pre Messia cel făgăduit se nasce în pescera din Vifleem Domnul Cerului și

al pământului din précurata Fecióra Maria. Printrên-sul viéța și lumina se pogóră din Ceriu pre pământ, ca să împreune pământul cu Ceriul.

Dar omul pământului, omul lumii vechi, cufundat în păcatele materialismului pământesc nu voiesce să cunoscă, și să înțelégă acésta dumneđeiescă taină. Îngerii din Ceriuri vestesc pământului pace și între ómeni bună voire. Maghii dela răsărit aduc pruncului dumneđeiesc daruri, și i-se închină împératului Ceriului și al pământului; ér Irod ridică mana sa uci-gașe, ca să omóre lumina și viéța venită din Ceriu pre pământ.

Bogații și puternicii pământului nu primesc învitarea Domnului de a-se împărtăși de masa cea cerească. Israiltenii voiesc ca Messia cel făgăduit să fiă un erou politic, carele să-le întemeieze un stat puternic și nebiruit, prin carele să stépânescă asupra tuturor popórelor lumii. Filosofi neamurilor în fața luminii ceresci, își uită de datorința de a scruta și căuta adevérul; și calumniéză înaintea puterii de stat pre Împératul Ceriului și pre cei ce il vestesc popórelor, ér puterea de stat ridică góne crâncene încontra celor ce vestesc pre împeratul cel nou născut în pescerea din Vifleem.

Aprópe trei veacuri țin aceste góne, — dar biserica Domnului primind botezul de sânge se dovedesce de ceea ce este: institúțiune dumneđeiescă și ca atare nebiruită.

Biserica își câscigă în statul roman pozițiunea, ce-i compete după dreptul ei divin.

Dar omul fiind om, și gândind și facénd ale lumii îndreptéză și de aici înainte mulțime de lovituri încontra „luminei și vieții“ inaugurate pre pământ prin nascerea Mantuitoriului.

Biserica și religiunea crestină recunoscută și decretată prin Constantin cel mare de biserică și religiune dominantă — întră în luptă cu mulțime de cresuri și schisme, și cu ingerința împéraților bisantini chiar și în afecerile de credință.

Cu începere din timpul, de carele vorbim, fiecare periódă a istoriei neamului omenesc înregistreză nouă și nouă lupte contra curentelor și ideilor greșite și contrarie caracterului pozitiv divin al bisericii Domnului. Biserica a purtat cu indulgință și cu tótă resigrațiunea acésta lupta, și a avut totdeuna pre partea sa biruința, — pentru că armă de nebiruită biruință este crucea și evangelia Domnului.

Prásnuim astăzi evenimentul cel mare, nascerea

miraculosă a Domnului și Mantuitoriului Christos din Fecióra Maria. Și între grele împrejurări ne găsesce de astă dată acésta sfântă și mare đí, în carea biserica noastră drept măritóriă serbézá actul sfânt și mare al îndurării celei nemărginite a lui Dumneđeú fața de neamul omenesc. Precum credem noi însă, chiar împrejurările grele, în cari ne-au găsit acésta sfântă și mare đí ne đic cu un puternic glas, să nu ne temem, și să nu cădem cu inima, din contră: „sus se avem inimile,“ ca cu demnitate luptă bună să putem lupta noi generațiunea actuală încontra multelor curente contrarie, cari voiesc să submineze astăzi biserica Domnului. Vom lupta, și vom birui de sigur în acésta luptă contra spiritului lumii, pentru că astăzi pozițiunea bisericii și ómenilor ei este mai favorabilă, de cum a fost în trecut. Biserica are astăzi o istoriă și o practică de nouéspredece veacuri.

Triumf și gloriă representéză acésta luptă de nouéspredece veacuri încontra dușmanilor ei esterni și interni, — pentru că Domnul a đis: eu sům cu voi și nimenea împotriva vóstră.

Ceea ce popórele anticității, omul lumii vechi, ascepta cu un dor nesățios, noi cei de astăzi am vėđut în întréga sa lumină. Am vėđut lumina și viéța. „Cercetatu ne-au pre noi de sus Mantuitorilor nostru, răsăritul răsăriturilor, și cei din întunec și din umbră am aflat adevérul, că din Fecióra s'au născut Domnul“.

Ne închinăm astăzi și în vecii vecilor nascerii Domnului. Luăm duch sfânt din lumina și viéța cerească, ce se arătă astăzi neamului omenesc prin nascerea Domnului Ceriului și al pământului din précurata Fecióra Maria.

Ne închinăm astăzi nascerii Domnului; și închinându-ne dăm seamă despre credința noastră în divinitatea Lui și în divinitatea sfintei sale biserici, și dechiarăm, că sub conducerea sfintei Sale biserici voim, și stăruim a-ne continua calea și mersul spre perfecțiunea crestină și prin acésta spre bună stare și fericire vremelnică și vecinică.

Sėrbători fericite!

Biserica în luptă pentru sfintele icóne.

A fost o trebuință a sufletului ómenesc, pentru a-se edifica și întări în spiritul de pietate crestină, — ca să vadă, și să întueze în biserică și în case private și în tot locul actele însėmnate din revelațiunea divină, precum și icónele sfinților și

martirilor. Spre a-se satisface acestei trebuințe a credincioșilor s'au introdus cu începere din periôda a doua în biserici în măsura mai mare ca în periôda primă sfintele icône.

În periôda primă a istoriei bisericesci sfântul altariu era despărțit de naia bisericii prin un simplu grilaj. În periôda a doua din trebuința spirituală a credincioșilor de a vedé și intui în biserică istoria revelațiunii divine și dezvoltarea istorică a bisericii, în locul grilajului simplu din periôda primă s'a introdus în Orient *iconostasul*, un părete, carele desparte sfântul altariu de naia bisericii, pre care părete erau depinse actele sfinte din istoria revelațiunii divine și icône de ale sfinților. În periôda a doua a început a-se desvolta în Orient aprópe în tot locul cultul sfintelor icône. În Occident cultul icónelor încă a avut aderenți. Așa papa Romei Gregoriu cel mare privea icónele de mijlóce de intuitiune pentru dezvoltarea sêmțului de pietate crestinéscă în popor. Dênsul privea în sfintele icône: *biblia sêracilor* și a laicilor.

Încontra acestui us de a-se închina, sfintelor icône s'a început în periôda a treia a istoriei bisericesci o adevărată gónă.

Góna încontra icónelor o-a înscenat împêratul Leo Isaurul (716—741). Motivul, pantru carele dênsul a înscenat acéstă gónă, a fost, — că împêratul privea icónele de o pedecă pentru încrestinarea jidovilor și Mohamedanilor, precum și caus'a decădînții imperiului. Iidovii și mohamedanii împutau adecă crestinilor, că prin cultul icónelor au cădút de nou în idololatriă. Și de acéstă ideeă erau chiar și unii dintre Episcopii din Orient.

Împêratul Leo, carele de altcum era un om dela natură despot, și cu puțină cultură și prevedere, — credea, că stêrpind cultul icónelor va poté restabili unitatea de vederi în imperiul sêu; și tot de odată era de părere, că prin măsuri despotice va poté delatura cultul icónelor, carele pre timpul sêu era atât de general în biserică.

Împêratul Leo emise la anul 726 un edict, ca icónele sê se așeze în biserici mai sus, și poporul sê nu le mai sârute, și sê nu li-se mai închine. Acest edict împêrătesc a produs mare resens atât în eler, cât și în popor. Acest resens a înfuriat și mai tore pre împêratul, și la anul 730 a emis un edict, prin carele a dispus, ca icónele sê-se depărteze din biserică.

Încontra acestui edict a pășit cu tótă resolu-

țiunea atât patriarhul Constantinopolului *German*, cât și papa *Gregoriu II*, cari s'au încercnt a-l convinge, — că o astfelu de dispusețiune nu aparține la competența sa, și că întrebarea, dacă este îndreptățit, seau nu în biserică cultul icónelor, — aparține ierarchiei, și respective unui sinod. Tóte aceste încercări au rēmas însē zadarnice. Împêratul n'a voit, sê cedeze, dechiarând, că dênsul este împêrat și preot. Între astfelu de împrejurări patriarhul *German* a fost dēstituit, și împêratul a instituit în locul dênsului în scaunul patriarhal pre sincelul *Anastasiu*.

Cu ajutoriul noului patriarh, carele și până aci în calitate de sincel intrigase încontra șefului sêu, — împêratul a întreprins cu un vandalism nepomenit depărtarea icónelor din biserică și arderea lor, înscenând tot de odată o adevărată góuă contra episcopilor și preoților, cari au rēmas credincioși cultului icónelor.

Contra acestei dispusețiuni ilegale și despotice a împêratului s'a revoltat poporul atât în Orient, cât și în Italia, carea pre timpul acesta, a-fără de partea ocupată de Longobarđi aparține imperiului bisantin. — Din Italia și-a ridicat de nou glasul sêu papa *Gregoriu III*, carele la anul 731, urmă lui *Georgiu II* în scaunul papal, ér din partea orientală pâși cu tótă resoluțiunea *Ioan Damascin*, cel mai însemnat teolog al timpului sêu. Al acestui bărbat însuflețit este meritul, că în patriarhatele orientale, aflătóre sub domnia politica a mohamedanilor s'a susținut intact cultul icónelor.

Împêratul nu numai nu cedă, ci esecută cu cea mai mare rigóre ordinele sale referitóre la nimicirea icónelor, ér în popor a produs cea mare ură încontra sa.

Acéstă ură a esbucnit cu deosebire la mórtea sa întêmplată la 741, — când poporul în locul fiiului sêu *Constantin*, batjocorit *Copronim*, carele era întocma ca și tatăl sêu inimic de mórte cultului icónelor a proclamat de împêrat pre cumnatul lui *Leo III* cu numele *Artabasd*, carele îndată dnpă încoronare restabili pre un scurt timp cultul icónelor, ér patriarhul *Anastasiu* trecú de nou pre partea apêrătorilor cultului icónelor. *Constantin Copronim* însē avênd mare partidă în Asia veni cu armată la *Constantinopol*, și la anul 743 ocupă capitala, ér unchiului sêu *Artabasd* și fiilor acestuia demandă a-li-se scóte ochii.

Suindu-se *Constantin* pre tronul tatălui sêu continuă politica acestuia, și persecută cu tótă furia pre

apărătorii cultului icónelor, cari ajutaseră pre Artabasd la suirea sa pre tron, și în prima liniă pre patriarchul Anastasiu. Pre patriarchul Anastasiu puse să-l bată publice, să-i scótă ohii, și îl espuse desprețului publicului.

Constantin Copronim a fost un inimic și mai mare al cultului icónelor, decât tatăl său, și ca să-și justifice vandalismul său și al tatălui său, conchemă la anul 754 după mórtea nefericitului patriarch Anastasiu un sinod din episcopi din imperiul său. Acest sinod condamnă cultul icónelor, și după voia împăratului dechiară cultul icónelor de idololatriă, ér încontra apărătorilor cultul icónelor, și anume încontra Episcopilor Romei Gregoriu III. și încontra lui Ioan Damaschin enunziară anatema.

Constantin publică conclusele acestui pseudosinod în întreg imperiul, și silipre supușii săi chiar să jure, că dênșii vor ținé cu scumpătate conclusele luate de sinod, și nu vor mai cădé în idololatriă. Pre față se supuseră acestor concluse și clerul și laicii, dar în ascuns mulți rămăseră și mai departe aderenți cultului icónelor. Contra concluseră pseudosinodului din anul 754 desvoltară însă cea mai mare rezistență monachii. De aceea împăratul în despotismul său începu o crâncenă gónă încontra monachilor și a mânăstirilor. Mânăstirile le prefăcu în casarme și în grajduri pentru cai, ér pre monachi îi-maltrată în modul cel mai barbar, — scoțându-le ochii, tăindu-le nasul și urechile și altele. Contra acestor barbarii și încontra concluseră luate de pseudosinodul din 754 pășiră cu tótă resoluțiunea atât Episcopii din Roma, cât și Episcopii din patriarchatele din Orient. În patriarhatul constantinopolitan însă rămăseseră aderenți ai icónelor aproape numai monachii.

La anul 775 muri Constautin, și lui îi urmă în domniă fiul său Leo IV, numit Chazarul, pentru că mumasa a fost o princesa chazară. Dênsul la suirea pre tron era de credință, că cultul icónelor a încetat cu totul. Aflând însă după cinci ani de domniă icóne ascuise în odăile sociei sale Irena a introdus strictă cercetare și persecuțiune atât încontra sociei sale, cât și încontra funcționarilor din curtea împăratăscă. La anul 780 însă mai înainte de a fi executat predépsa de esil dictată sociei sale muri, póte că chiar otrăvit.

Lui Leo IV. Chazarul îi-urmă în domniă fiul său Constantin IV. Porfirogenitul, carele fiind minor noren regența o luă mama sa Irena. Deși împăratăsa

Irena era aderintă icónelor, — totuși la început nu cuteză a întreprinde nimic în această privință din motivul, că să temea de armată, carea întrégă era dușmană icónelor. La anul 784 însă patriarchul Constantinopolului Paul abđise de funcțiune, dechiarând, că dênsul sedus de împăratul Leo IV. a lucrat încontra aderenților icónelor; și părându-i rău de acest pas grașit al său se retrage, că să-se pocaiască. Această dechiarățiune a patriarchului Paul a produs mare impressiune în întreg imperiul. Sub această impressiune lupta bisericii pentru icóne întră în alt stadiu, și se recunoscú necesitatea de a-se conchema un sinod ecumenic, carele să-se pronunzie în mod legal asupra cultului icónelor.

La anul 786 s'a conchemat spre scopul acesta un sinod ecumenic în Constantinopol, carele nu s'a putut deschide, deoarece inimizii icónelor s'au aliat cu garda împăratăscă, carea intrând în biserică și amenințând pre membrii sinodului, — sinodul a trebuit să-se disolve. Împăratăsa Irena în iața acestei revolte a gardei sale proprii, a inventat un pretecest, sub carele a trimis garda împăratăscă în Asia, unde prin un alt corp de armată a fost desarmată, și astfelu făcută imposibilă.

La anul 787 s'a întrunit în Nicea al șéptelea sinod ecumenic, ținut sub președința patriarchului Tarasiu din Constantinopol, la care au participat mai mult de 300 de Episcopi. Sinodul acesta a ținut 7 ședințe în Nicea, ér a opta în Constantinopol în prezența împăratăselei Irina și a fiului său C. Porfirogenit. În sinodul acesta după ce s'au anulat hotărârile pseudosinodului din 754, — în ședința a séptea ținută la 13 Octomvre 787 a enunziat în unanimitate conclusul: „că este nu numai permis, dincontră este lucru folositoriu și bine plăcut lui Dumneđeu a-se da cuvenită cinstire icónelor, pentru că privind și cinstind credincioșii icónele se desvóltă întrênșii aducere aminte și pietate cătră persónele reprezentate prin icóne. Se cuvine mai departe a da icónelor cinstirea cuvenită după usul rămas din bătrâni prin sărutare, tămâiere, aprindere de lumini, ingenunchere, dar nu și închinăciune, seau slujire, pentru că acesta se dá numai lui Dumneđeu. Acest conclus unanim s'a publicat fruntașilor imperiului și poporului în ședința solemnă ținută în Constantinopol la 23 Octomvre 787. Sinodul al șéptelea a adus și 22 canóne pentru restabilirea disciplinii în biserică.

Prin conclusul luat de sinodul al șéptelea ecumenic lupta încontra icónelor nu a încetat, ci ea s'a

ivit de nou atât în Orient, cât și în Occident. În Occident publicându-se acest conclud prin papa Hadrian I în o traducere rea, a întâmpinat resens în Franca; și Carol cel mare în o scriere a sa intitulată „quatour liber Carolini“ a combătut concludul sinodului nicean, și a enunciat, că icónele se nu se delătore, dar se nu se cinstescă, deórece cinstire se cuvine numai sfintei cruce, vaselor sfîntite, evangheliei și reliquiilor. Tot în acest sens s'a pronunțat în diferite rînduri și Episcopatul frânc, până în veacul al nouélea, când și biserica frâncă a recunoscut caracterul ecumenic al sinodului ținut în Nicea la 787.

În Orient însă s'a născut și după sinodul din 787 de nou un adevărat răsboiu asupra icónelor. Causa acestui răsboiu se crede a fi, că după sinodul ecumenic al șéptelea a avut unele lupte nenorocóse; și dusmanii icónelor au răspândit în armată scirea, că pentru aceea se întâmplă acéstă pedepsă a lui Dumnezeu, pentru că în biserică s'a introdus de nou idolatria. Sub presiunea acestei faime tendențioase armata a proclamat de împérat bisantin pre generalul Leo Armeanul la anul 813. Acesta suindu-se pre tron a provocat pre patriarchul Nichifor, ca se depărteze din biserică sfintele icóne. Patriarchul nevoind a satisface acestei provocări a fost depus; și în locul dînsului a instituit de patriarch un om condus de vederile sale, pre Teodor Kassiteras.

Contra acestei tendențe a luptat cu mult succes din esiliu patriarchul Nichifor și archimandritul Teodor Studitul. Cu tóte acestea góna încontra aderenților icónelor a durat și sub următorii lui Leo Arménul și anume sub împérații; Michail Balbu (820—829), carele a conces folosirea icónelor numai în case private, precum și sub fiul acestuia Teofil (829—842). Sub Teofil se depuseră din funcțiune aprópe toți Episcopii aderenți icónelor și se înlocuiră prin ómeni de ai sêi dușmani icónelor și ómeni fără nici o cultură teologică.

La anul 842 a murit Teofil, și regența în numele fiului sêu minoren Michail o-a luat socia lui Teodora. Dênsa fiind aderență a icónelor a depus pre patriarchul dușman icónelor Ioan VII. Lecanomantis, și a instituit de patriarch pre Metodi, carele suferise mult pentru cultul icónelor. Sub Metodi s'a conchemat un sinod în Constantinopol la 842, carele a condamnat de nou pre iconomachi, și a proclamat concludul luat de sinodul al șéptelea ecumenic. În Dumineca întâi a postului mare anul 842 s'au așezat de nou cu rară solemnitate

sfintele icóne în biserica din Constantinopol; și tot de odată s'a dispus prin acest sinod, ca întru aducerea aminte de acest însemnat act, în tot anul se-se serbeze în Dumineca primă a postului mare sêrbătórea „ortodocsiei“ și triumful definitiv al bisericii în lupta pentru apărarea cultului sfintelor icóne.

Procanonul lui Petru Maior.

(Continuare.)

Drept acéia, nu ca năimiții paștem beserica cucernicie, nice nu iubim mai tare sângele și sufletul, ci pentru Christos și pentru Evanghelia lui gata sîntem, sufletul și trupul și sângele și ori ce moșteniri pre pămênt a vârsa. Iar de faci silă tirănéște și te nevoești a rêsvrâti beserica cea slobodă și nerobită, să știi că noi nici odiniórá cucernicia nu o vom părăsi, nici tăcearea mai mult nu o vom suferi, ci după poroncă, fără frică, om înfrunța și om certa pre acesta. Pentru (care) trimetem la sfânta ta Impărăție acéstea cu cei dintré Ieromonahi și duhovnicii preacinstitului Domnul Macarie și fiul jumătățirei nóstre, carele și Impărăției tale céle ce despre Sobor i-am lăsat, și le va vesti. Căci cu fierbințală noi crédem, ca fiește carele altul, unirea Romei véche și a tuturor Italianilor o pohtim, numai ei să se supue adevărului. Iar dacă se nevoesc a întări minciuna, nu putem cu dînșii să ne împărțășim, de ne-ar și tăia capu într-o zi la toți. Fórte bun lucru iaste, cu cucernicie în tot ceasul a-și pune viața, dacă odată trebuie să mori. Priiméște dară și tu o prea luminată și prea îndumneđeite Impérate, rânduélele céle Dumneđeesti și légile lui Christos, și trădaniile propoveditorilor lui Dumnezeu și ucenicilor lui Christos, cele ce până acuma cu cucernicie ai viețuit, carea faptă o mărturisesc părinții tói, carii cu cucernicie și cu cuviință au reposat. Că nemica nu iaste întru credința noastră cu îndoială, carea spre încălcitura și îndoială în dogmele céle creștinești să se poată trage. Ci nici un neam n'au făcut atăta cercetare și cercare în lucrările credinței, câtă părinții nóstri în credința lui Christos. De unde și aflând mărturiile de la zidirea lumii, céle ce în vremi osebite, de Duhul sfânt prin sfîntii proroci s'au prorocit. Acéstea mai 'nainte de toate tare le au îmbrătoșat; după acéia pre când umbra, cu venirea darului întreagă taina întrupării cei mântuitoare s'au sêvêrsit, și așa sêvârșindu-se prea luminată și făcétórea de viață învierea, slujitorii și ucenicii lui prin Duhul sfânt cu înțelepciune taina tălcuindu-o, tuturor o au vestit, ca cei viitori toți, drept lor urmându-le, împărăției cei de-a pururea să ne împărțășim, carea să fie toți să o dobândim în Christos Isus Domnul nostru. Amin. Luna lui Decembrie, Indictu șeasé.

Dintru acéstea, afară de acéia, că Soborul acesta nu l-au primit mai tot răsăritul, învățăm încă, eum că Țarigrădenii cu Impăratul au primit acest Sobor, numai pentru ca să capete da la Papa ajutoriu asupra Turcilor, apoi că acest Sobor a'au săvârșit prin multe moméle și înșălăciuni a Italianilor.

Vei lua dară sama, că Grecii dintru'nceput și până la sfârșit nu vrea nici de cum să lasă că Duhul sfânt purcede de la Fiiul, ci silea pe Latini să gândească altă mijlocire de a se uni. De unde culeg, că Greci cu acest sfat numai au venit la acest Sobor, ca să se unească cumva, iar nu ca să se lăpede de credința ce ținusă până acuma despre purcedere. Drept acéia și solii Patriarșilor Alexandriei, Antiohiei și a Ierusalimului și a altor Arhieri n'au avut poroncă ca să se iscălească purcederei Apusenilor, ce numai să facă óre cumva unire. Carea să întărește de-aci, că acești Patriarși cum au înțeles, că Soborul acesta au hotărât că Duhul sfânt purcede și de la Fiiul, au afurisit acest Sobor și nu l'au cunoscut a fi a toatălumea, cu atăta mai puțin, că nici Latini nu s'au adunat toți la acest Sobor, căci avea strins Sobor cu mult mai 'nainte la Basilea, în Germania, de unde fugisă Papa Evghenie, neputând suferi să'l îndrepteze pre el și pre ceialalți Romani de simonie, iproci. Și așa au înșălat pre Greci să vie Impăratul cu Grecii la dânsul, precum mărturiseste acest Sobor de la Basilea, carele tocmai într'acéa di, când la Florenția s'au făcut unirea, l-au și lipsit de Patriarșie pe Evghenie Papa și de tot darul și cinstea preoțască. Fleury, Istoria. Cartea 108, cap. 65.

CAP VI.

Ce drept are Impăratul în Sobor?

Fiind-că Impăratului e dată puterea de-a lua aminte și de-a câștiga fericirea și liniștea cea vremelnică și de-a depărta de la obște cele ce ar putea strica această fericire; iar la Sobor sau prin pricile Arhierilor, sau prin neobrânsnicia ereticilor și a shismaticilor, prea lesne să poate sminti acésta liniște; precum de multe ori a să fi întâmplat am luat iarăși s'ar putea întâmpla, ca Arhierii să facă ceva canóne și așăzământuri, care s'ar improtivi rânduielilor împărătéști și fericirii céi vremelnice. Drept acéia Impăratul are drept și putere, sau prin boiarii săi să ședă în Sobor, nu ca să hotărască dogmele, ci ca să iae aminte de cele mai sus scrise, și ca fără știrea lui să nu se vestescă așăzământurile Soborului, precum au făcut sfântul Constantin cel mare, Theodosie, Iustinian și alți împărați; ajută iarăși Impăratul ca fără frică și fără zabavă să se poată vesti cele ce în Sobor s'au așădat.

CAP VII.

Canónele și așăzământurile beséricești trebuie să se vestescă peste toută lumea.

Adevărat învață tălcuitori legilor firei că de ființa și natura legeri iaste, ca légea după ce s'au întocmit

de puitorul legeri cel leguit, să se și vestescă afară la supuși, pe carii îi iaste voia să-i îndatorescă, spre paza și ținerea acéiași. Că cum va ținera cineva acea lége, carea la cunoștința lui n'au ajuns? La acéste privind cu mintea Valentinian Impărat, în légea a 9-a Codexului, Tit. 14, așa au așădat: „Prea sfințitele légi care légă viețele oamenilor trebuie de la toți să se înțelégă, că toți mai chiar cunoscând o-rânduiala lor, au de céle oprite să se depărtéze, au céle îngăduite să le urméze.“ Drept acéia și canónele și așăzământurile beséricești și sobornicești, ca să aibă puterea și energhia legeri, să cuvina ca să se vestescă afară la toți credincioșii, pe carii va să-i îndatorescă spre paza acelorăși.

CAP VIII.

Modru și forma cum trebuie să se vestescă așăzământurile Beséricești.

Iar modru și forma cum trebuie să se vestescă canónele și așăzământurile beséricești, indestulat ne învață Iustinian Impărat în Néarua 6: „Prea sfințitii Patriarșii a fiește căria eparhii, acéstea să le spună în beséricile céle ce sînt lor supuse, și să facă cunoscute iubitorilor de Dumneșeu Mitropoliti céle ce sînt de noi întocmite. Ei iarăși să le spue acélea în prea sfânta besérică a Mitropoliei și a supușilor lor Episcopi, cunoscute să le facă; iară ei fieș-carele în besérica sa să le spue acéstea ca nime din Impărătia noastră să nu fie neștiutoriu de céle ce de la noi spre mărirea și adăogarea marelui Dumneșeu și Măntuitorului nostru Isus Christos sînt o-rânduite.“ De unde iaste a învăța că de va fi dătătoriu de lége cel beséricesc de obște, carele să pótă pune légi beséricești la tóta besérica, precum au fost mai de demnlt Impăratul Țarigradului, căruia era supusă tóta lumea și precum iaste Soborul a tóta lumea. Legile, canónele și așăzământurile celui puitoriu de lége întâiu să se vestescă în beséricile cele episcopești, și Episcopii în Eparhiele sale. Așa pururea Sobórele céle a tóta lumea făcea mai multe tomuri de céle ce așăzase, și de la fiește carele Patriarh, unul denti'ensele, ca să pótă acélea așăzământuri (a) le vesti supușilor săi. Dintru acéstea ne învățăm a urgesi învățatura cea improtivotore legilor firei acelor Italiani, carii zic că bulele Papei, cât le lipesc la ușile beséricilor în Roma, îndată pe toți credincioșii, căți sînt în lume, îi îndatoresc spre paza acelor ce se poroncesc într'ensele. O? la câte anuce pre om pohta și rávna domniei!

D I V E R S E.

* *Daruri de nascerea Domnului.* Damele române din Lipova, precum aflăm, au împărțit din incidentul sfintelor sêrbători ale Nascerii Domnului și în anul acesta haine la 50 de prunci de școlă. Este frumoasă și laudabilă acésta tendință de ajutorare a damelor ro-

rămâne din Lipova. Ea ne amintescă acele frumoase timpuri din bătrâni, în cari creștinii cu dare de mână numai atunci se sîmțiau bine la sfintele sîrbători, cînd puteau veni în ajutoriu sîracilor.

* *D'ale timpului.* Sîptîmîna trecută a cîdut în părțile nîstre a nîuă destul de mare, carea a îngreuiat comunicațiunea. De ieri dimineță timpul este umed; și nîuă a început a se topi, încît dacă va continua astfelu avem sî-ne acceptăm și la mai mari greutăți în privința comunicațiunii.

* *Cor vocal bisericesc.* În comuna Agriș, comitatul Aradului la stăruința și cu binevoitoriul concurs a cap. temp. Georgiu Papp, învățatoriul Corneliu Crețu a înființat cor vocal bisericesc. Corul a debutat pentru prima oră cu succes mulțumitoriu în 30 Decembrie st. n. cu ocaziunea instalării capelanilor temporali Georgiu Papp și Romul Motocă. — Sînta liturgie a fost asistată de un popor fîrte numeros de pe a cîrui față sa potut ceti mulțămirea și mîngîierea sufletescă produsă parte prin momentuositatea dîlei, parte prin cântările armonioase executate cu destulă precisiune de corul vocal. — G. P.

* *Dăruiți pre seama sfintei biserici.* Din Bîrzava ni-se reporteză următoarele: 1) Economul și cantorul bisericii Iosif Bugari au ridicat o „rugă“ în preț de 20 fl. în țarină în locul, unde la Rusale se iese cu crucea la sfințirea țarinei. 2) Economul Aron Pleșiu au ridicat în parochia „tușva“ lîngă drum o rugă în preț de 20 fl. 3) Păzitoriul dela calea ferată Mocan Vasile a ridicat la morminții din parochia „tușva“ o rugă în preț de 20 fl. 4) Simion Cojan econom a ridicat în parochia de pre vale o „rugă“ în preț de 20 fl. la care rugă se iese la botezul Domnului. — 5) Mai mulți economi sub conducerea învățatoriului Vaselian Popoviciu au cumpărat pe sîma bisericii un prapore roșu cu 10 fl. 6) Învățatoriul Vaselian Popoviciu au ridicat a) o „rugă“ în preț de 20 fl. la capătul comunei lîngă o fîntîna numită ruga roșie, unde călătorii își află odihnire. b) Au cumpărat bisericii un prapore vînat cu 12 fl. c) Au cumpărat și așezat în ocolul bisericii o lampă în stîlp în preț de 6 fl., unde la prasnice sîra și dimineță face mare serviciu, d) Au cumpărat o candela la icîna Maicei Domnului cu 2 fl. 7) Economul Alexa Baltean și pensionatul notariu Iuon Ardelean au cumpărat pre sîma sf. bisericii un „policandru“ în preț de 50 fl. 8) Preotul Iosif Clîmbeș pe întreg anul 1894/95 dă farina necesară pentru prîscuri.

* *Ultima invențiune a lui Edison.* Dîarele americane ne aduc scirea, că fîimosul electrician a fîcut o descoperire neînchipuită și care lasă înapoia sa cele mai admirabile invenții ale savantului. Principiul aparatului este un mic telefon de buzunar așezat într'o cutie, care se asemînă cu cea a unui cîsornic obișnuit. Pe cadran sî mișcă acul unei busole, care primesce și ea acțiune de o bobină interioară. Cu acest aparat și fîră ajutorul nici unui fir sî pîte comunica la ori și ce distanță cu o persînă înezestrată cu un aparat identic, transmițtor și receptor în același timp. După Edison — acîta este descoperirea sa cea mai principală — gîndirea numai a unui individ aplicată cu insistență la un obiect sau

altul pîte produce un curent electric de o intensitate suficientă pentru a permite transmisiunea acestor gînduri. Acîsta, după dînsul, este un fenomen al „simpatiei electrice.“ Savantul este fîrte mîndru de invențiunea sa, care, țice el, va uimi lumea prin simplicitatea ei.

* *Alecsandru Orîescu* fost ministru al instrucțiunii publice, senator și profesor la universitatea din București a rîposat Vinerea trecută în București în etate de 77 de ani. În mormîntarea defunctului s'a sîvîrșit cu mare solemnitate Dumineca trecută. După serviciul divin s'au ținut mai multe discursuri funebre. Maiestatea Sa regele Carol a fost reprezentat la acîstă solemnitate prin dl maior Istrati.

* *Biserică jefuită.* În nîptea de 31 Decembrie noua biserică catedrală din Carlovîț a fost jefuită. Lotrii au cules tîte ornamentele de aur și argint de pre sfintele icîne și de pre evanghelii, și au luat și banii gata din castenul epitropiei. Lotrii au fost însî descoperiți și ornamentele furate tîte au fost aflate. Hoții s'au predat justiție.

* *„Victoria“ institut de credit și economii, societate pe acții.* Sediul: Arad, casa proprie, strada principală Nr. 2. (vis-à-vis de casa orașului) — Întemeiat la 1887. — Capital de acții: fl. 300.000; Fond de rezervă: fl. 70.000. — Primeșce depuneri spre fructificare, după cari solvesce 5% interese fîră privire lă termenul de abdicere. Darea de venit după interese încă o solvesce institutul separat. După starea cassei, depuneri pînă la fl. 1000 sî restituiesc îndată la prezentarea libelului fîră abdicere. Depuneri sî pot face și redica și prin postă și sî efectuesc momentan după sosirea comandei. — Direcțiunea institutului.

Insciințare.

Administrațiunea tipografiei diecesane rîgă pre toți d. d., cari aș binevoit a primi în comisiune „Calendarie“ de ale nîstre de pre anul 1895, sî ni retrîmita cu reîntîrcerea postei exemplariile, ce cred că nu le vor potî vinde. Noi potem trece acum cu sutele, drept-ce dechiarăm că mai tîrziu nu vom reprimi dela nime, ci pre tîte le vom înduce, în contul P. T. DD. depononți.

Concurse.

Sî escrie concurs pentru îndeplinirea stațiunei învățatoresci dela școla gr. ort. romînă din **Ternova**, protopresbiteratul Șiriei diecesa Aradului — devenită vacantă prin mutarea fostului învățator Florian Totan — cu termen de alegere pe **29 Ianuarie (10 Februarie) 1895.**

Emolumentele sunt: a) în bani gata 300 fl., b) în relut de cuartir și pînă cînd comuna va fi în stare al da în natură 20 fl.; c) în speșele de scripturisticiă 3 fl.

Speșele de conferință după necesitate le va suporta comuna nu altcum și îngrijirea de curățirea și încăldirea salei de învățîmînt.

Cei ce doresc a ocupa acest post sunt avisați a-și trimite petițiunile lor instruate conform stat. org. și organizașrii provisorie adresată comitetului parochiei Ternova,

până la 25 Ianuarie st. v. 1895 părintelui protopop și insp. Georgiu Popovici în Siria (R.-Világos).

Competenții sunt poftiți în vre-o Duminecă séu sêrbătore la St. biserică din loc, pentru a-și arêta desteritatea în cânt și tipic; pentru că alesul învățator e obligat fără alta renumerare a conduce respective a cânta în strană.

Alesul numai după o probă de un an va fi recomandat Ven. Consistoriu spre întărire definitivă.

Ternova, la 1/13 Decemvre 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: GIORGIU POPOVICI, m. p. protopresbiter.

—□—

Pentru deplinirea postului învățătoresc vacant din Slatina, se escrie de nou concurs. cu termin de alegere pe Dumineca din 29 Ianuarie 1895.

Venitul învățătoresc, pe lângă cortel și grădina de legumi, e stătorit în bani, naturalie și pământ la 301 fl. v. a.

Reflectanții la acest post vor avé sê-și trimită recursele ajustate cu documintele necesarie la oficiul protopopesce din Maria-Radna, până inclusive la 25 Ianuarie 1895.

Maros-Slatina, în 20 Decemvre 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VASILE BELEȘ, m. p. protopopul Radnei.

—□—

Pentru deplinirea postului de învățatoriu la școla română gr. or. sonfesionala din Aga, (F.-Brestovác) se escrie concursul cu termin de 30 zile dela prima publicare în fôia „Biserica și Școla.”

Emolumintele sunt: în numărariu 200 fl. 40 cr. v. a. pentru conferință și scripturistică 5 fl. 24 metrii de lemne, din cari se încalșesce și școla, 4 jughere livadă, din care $\frac{3}{4}$ este arătoriu, prețuită în 30 fl.; 12 meți grâu à 3 fl. 40 cr.; în suma 40 fl 80 cr.; 12 meți cucuruz à 2 fl 40 = 28.80 locuință liberă cu $\frac{1}{4}$ jugher grădină de legumi.

Recursele cuvintios ajustate sê-se trimită părintelui protopresbiter Georgiu Crăciunescu în Belintz per Kiszetó, având concurenții în vr'o Duminecă ori sêrbătore a sê presenta în biserică locală, spre a-și arêta desteritatea în tipic și cântările bisericesci.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: G. CRĂCIUNESCU, m. p. protopresviter.

—□—

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școla română gr. or. din suburbiul Arad-Șega, prin acêsta se publică concurs, cu termin de alegere pe 15/27 Ianuarie 1895 st. n., pe lângă următoarele:

Emoluminte: 1) 500 fl. v. a. la an solvinđi anticipative în rate lunare, 2) locuință liberă în edificiul școlei, ce constă din o chilie, cuină, cămară și alte apartinente necesare, 3) grădinăde legumi și pomărit cu un în travilan arător cu un venit anual minim de fl. 20. 4) 70 fl. v. a. pentru lemne, din cari se va încalđi și sala de învățământ, 5) dela fie-care înmormântare unde va fi poftit câte 1 fl.

Concurenții trebuie sê dovedescă, că posed calificațiunea recerută pentru stațiuni învățătoresci de prima clasă.

Recurenții sê-și adreseze recursele ajustate conform statutului organic și dispozițiilor regulamentari comitetului parochial gr. or. rom. din Arad, dar se le sub-

sternă protopresbiterului inspector școl. cerc. concernintê Moise Bocșianu în Arad, în termin de 30 zile dela prima publicare, apoi tot în acest termin sê pot presenta în vre-o Duminecă ori sêrbătore la sta Biserică pentru a-sê afirma în știința ritualelor bisericesci.

Din ședința comitetului parochial, ținută în Arad. la 6/18 Noemvre 1894.

Dr. Nic. Oncu, m. p. Nicolae Stefu, m. p.
președinte. notariu.

Conțeles cu: MOISE BOCSANU, m. p. protop. insp. școl. cercual.

—□—

Se escrie concurs pentru deplinirea definitivă a stațiunei învățătoresci gr. or. din Zabalțiu, cu terminul de alegere pe 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele anuale sunt: 1) Salarul 300 fl, 2) Pentru 32 m. lemne 38 fl. 40 cr.; 3) Diurne pentru conferință 10 fl.; 4) Paușal de scris 5 fl.; 5) Cuartir liber cu grădină, 6) 4 lanțe de pământ parte aretor, parte fânațiu.

Reflectanții au se dovedescă cualificațiunea prescrișă și sê se presinte în vre-o Duminecă ori sêrbătore spre a-și arêta în sfta biserică de acolo desteritatea în cant și tipic. Recursele adresate comitetului parochial sunt a-sê trimitte Reverendisimului Domn Voicu Hamsea protopresbiter și inspector scolar tractual în Lipova (B. Lippa, Temes megye).

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, protopop-inspector cercual de școle.

—□—

Sê escrie concurs pentru stațiunea învățătorescă dela școla română gr. or. din comuua Fazekas-Varșand, cerc. Școl iriei cottul Aradului, cu termin de alegere pe ziua 15 Ianuarie 1895 st. v.

Emolumintele sunt: a) bani gata 200 fl; b) $\frac{2}{4}$ pământ estravilan à 80 fl. = 160 fl.; c) dela înmormântări, unde va fi poftit 50 cr.; d) cuartir liber cu grădină.

De încalđitul școlii, curatorat, scripturistică, nu altcum și de suportarea speselor de conferință, — după trebuință — sê va îngriji comuna bisericescă.

Cei ce dorese a ocupa acest post sunt avisați a-și trimitte petițiunile lor adresate Comitetului parochial din F.-Varșand, până în 12 Ianuarie 1895, părintelui protopresbiter și inspector școlar Georgiu Popovici în Siria, dovedind că sunt români de religiunea gr. or., că au prestat esamenul de cualificațiune învățătorescă și cel din limba maghiară cu succes bun, érá decă au servit ca învățator atestat de conduită.

Reflectanții cari vor documenta că sunt versați în grădinărit, stupărit, precum și aceia, cari vor dovedi că sunt capaci a instrua și conduce cor pe note, vor fi preferiți; și în specie alegândul în casul când factic va forma și conduce cor, până când acesta va fi în funcțiune și condus de învățator i-sê pune în prospect anualminte 100 (Unasută) fl. v. a.

Competenții sunt poftiți în vre-o Duminecă séu sêrbătore la sânta biserică din loc, spre a-și arêta desteritatea în cant și tipic.

Sê observă că alegândul numai după proba de un an sê va recomanda Veneratului Consistoriu spre întărire definitivă.

Fazekas-Varșand, în 25 Novembre 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: GIORGIU POPOVICI, m. p. protopresbiter.

—□—